

16

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

RESUM

L'economia social i solidària de les Illes, durant l'any 2009, registrà 471 empreses, organitzacions i iniciatives que han donat ocupació a 8.415 persones, xifra que suposa una reducció del -6,1% en relació amb l'any passat. Aquesta taxa va ser semblant a la del conjunt de l'economia (-6,4%), en base a les dades de l'EPA. Des de l'any 2007, en què s'inicià la crisi, és la primera vegada que s'observen taxes negatives en aquest àmbit. L'ocupació generada per l'economia social a les illes, suposa el 1.82% del total, la mateixa taxa que l'any 2008. Pel que fa el nombre de socis i voluntaris que col·laboren en l'economia solidària, es xifren en 24.418 persones, el 13,2% més que l'any anterior. També s'ha de fer referència a les noves empreses d'inserció, ja que enguany ha començat a funcionar la primera constituïda a les Balears. La Llei 44/2007 té per objectiu regular el marc jurídic d'aquestes empreses perquè promoguin la inserció de determinats col·lectius socialment exclosos o amb greus dificultats per accedir a l'ocupació. Càritas Menorca ha estat l'entitat promotora d'una SLU que ja ha començat l'activitat econòmica durant aquest exercici, tot i les dificultats que suposa enllestir noves iniciatives, mentre l'Administració autònoma no faci el desplegament legal obligat i necessari.

16.1.

PRODUCTORS DE MERCAT

S'inclouen en aquest apartat les cooperatives i les societats laborals, que són les empreses més destacades de l'economia social, actuant en competència en els mercats i produint béns i serveis, igual que la resta d'agents econòmics. De caràcter privat, tenen punts en comú amb els plantejaments de la responsabilitat social corporativa.

16.1.1. COOPERATIVES

Les cooperatives són societats mercantils personalistes basades en valors i que es regeixen per un codi ètic. Les decisions són preses democràticament i els resultats es distribueixen d'acord amb l'activitat desenvolupada pels socis. Aquestes empreses constitueixen la figura més important de l'economia social. L'any 2009, el nombre de cooperatives només s'ha reduït en 1, tot i haver-se constituït 17 noves cooperatives, mentre que els socis han tingut una disminució del -5,1%. (Vegeu el quadre I-107.)

L'any 2009, el nombre de cooperatives s'ha reduït en 1, tot haver-se constituït 17 noves cooperatives, i els socis han disminuït en 151. El RD 1300/2009, per fomentar la creació de cooperatives amb el pagament únic de la prestació d'atur per als treballadors que s'incorporin com a socis treballa-

QUADRE I-107. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES COOPERATIVES I SOCIS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL (2007-2009)

ILLES BALEARS	2007	2008	2009
Nre. de cooperatives	201	212	211
Nre. de socis treballadors	2.828	2.986	17
Nre. socis per cooperativa	14,1	14,1	2.835
% inc. interanual de cooperatives	8,6	5,5	
% inc. interanual de socis	10,4	5,6	-0,5
% inc. interanual de socis/coop.	1,6	0,1	-5,
CONJUNT DE L'ESTAT	2007	2008	2009
Nre. de cooperatives	201	212	211
Nre. de socis treballadors	2.828	2.986	17
Nre. socis per cooperativa	14,1	14,1	2.835
% inc. interanual de cooperatives	0,6	-3,6	
% inc. interanual de socis	-0,1	-1,8	-6,3
% inc. interanual de socis/coop.	-0,7	1,9	-4,5
CONJUNT DE L'ESTAT	2007	2008	2009
Nre. de cooperatives	0,78	0,86	0,91
Nre. de socis treballadors	0,89	0,96	1,67

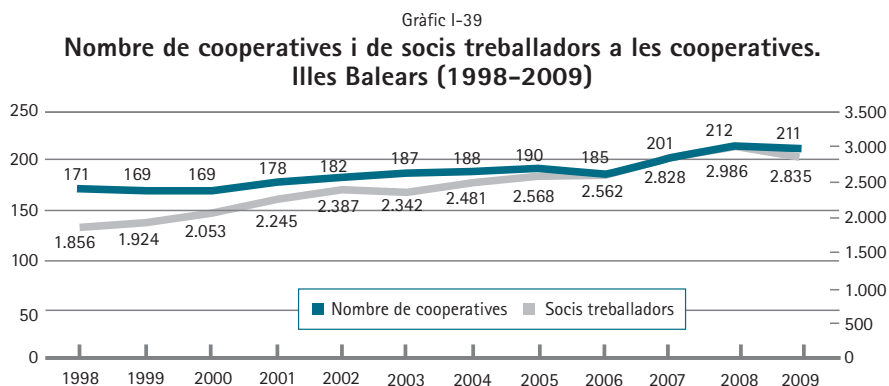
Font: Ministeri de Treball. Secretaria General d'Ocupació. Direcció General d'Economia Social, Treball Autònom i Responsabilitat Social de les Empreses. Elaboració pròpia.

dors de forma estable o creïn cooperatives, n'ha estimulat la creació. Quant a l'evolució dels creixements, en el període 2007-2009, marcat per la crisi econòmica, s'observa una tendència clarament a la baixa molt més accentuada per al conjunt de les cooperatives de l'Estat que a les Illes, que milloren la participació en el conjunt d'Espanya.

L'evolució dels anys 2000-2009 mostra un creixement sostingut, tant en el nombre de cooperatives (42), com dels socis (782), amb excepció del darrer exercici, en què s'observa un alentiment motivat per la situació actual. (Vegeu el gràfics I-39.)

Les cooperatives de les Illes representen el 0,9% del total d'Espanya, i la seva mitjana és de 13,4 socis per cooperativa, gairebé mig punt més que la mitjana estatal, que és de 12,6. L'evolució de les cooperatives des de l'any 1998 fins al 2009 està recollida en el quadre AI-139.

La classificació sectorial (CNAE 2009) de les cooperatives mostra que gairebé el 34,5% es dediquen a l'ensenyament i als serveis social, el 28% al comerç i a l'hostaleria, el 10,1% a activitats agràries i ramaderes, mentre que la resta, el 27,4%, es dediquen als serveis d'empreses, la construcció i els transports.

Font: Elaboració pròpia.

En el període 2000-2009, el 79% de les cooperatives constituïdes foren de treball associat, el 14,6% agràries i d'explotació comunitària de la terra, el 2,4% d'habitatges, el 2,4% de serveis, i l'1,6% restant de transportistes.

Les unions cooperatives de les Illes, durant l'any 2009, han tingut una lleugera reducció (-1,9%) en el nombre de cooperatives associades, dues en total. En canvi, el nombre de socis de les unions s'han incrementat respecte de l'any anterior l'1,4%. Del total de cooperatives existents a les Illes, el 48,3%, estan associades a les unions cooperatives, i els seus socis suposen el 72% del total. En conjunt, les tres unions agrupen 102 cooperatives, 5.474 socis cooperatius i 614 treballadors no socis. (Vegeu el quadre AI-140.)

Ucabal, la unió de cooperatives agroalimentàries de les Balears, agrupa 33 cooperatives, que estan distribuïdes geogràficament de la manera següent: 24 a Mallorca, 6 a Menorca i 3 a Eivissa. També figuren asso-

ciades 3 cooperatives de segon grau (cooperatives de cooperatives): 2 a Mallorca i 1 a Menorca. També hi ha 3 societats agràries de transformació (SAT), totes a Mallorca, que són societats que tenen finalitats socials de millora del medi rural i promouen el desenvolupament agrari.¹¹⁶

La Unió de Cooperatives de Treball Associat de les Illes agrupa 53 cooperatives, 1 més que l'any 2008, de les quals 48 són a Mallorca i 5 són a Eivissa. D'altra banda, la Unió té una secció sectorial de cooperatives d'ensenyament que agrupa 9 cooperatives i suposen una representació destacada en l'ensenyament privat de les Illes. També dins el present exercici, s'ha creat una nova sectorial de cooperatives d'iniciativa social que agrupa 6 cooperatives que ofereixen serveis socials per atendre persones dependents.

Per altra banda, l'Associació d'Empreses Laborals de les Illes (AELIB) l'any 2009, té afiliades 10 cooperatives de treball a associats a Menorca. L'any 2009 n'hi havia 11.

116. Vegeu: «Pagesos en un consell d'administració. El cas Agroilla, bones practiques de gestió agrícola». Dictamen núm. 6/2003. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Palma, 2003.

16.1.2. SOCIETATS LABORALS

Les societats laborals són empreses mercantils en què la propietat és majoritàriament dels treballadors, els quals no poden posseir, de forma individual, més de la tercera part del capital, cosa que facilita el control i la gestió de l'empresa per part dels treballadors.

Durant l'exercici del 2009, tot i haver-se creat 11 societats laborals, ha continuat el decreixement interanual d'aquestes societats (-6,5%), que s'observa des de l'any 2006. L'entrada en vigor de la Llei 20/2007, de l'Estatut del treball autònom, les ha influït negativament. El fet de poder capitalitzar el pagament de la prestació d'atur per

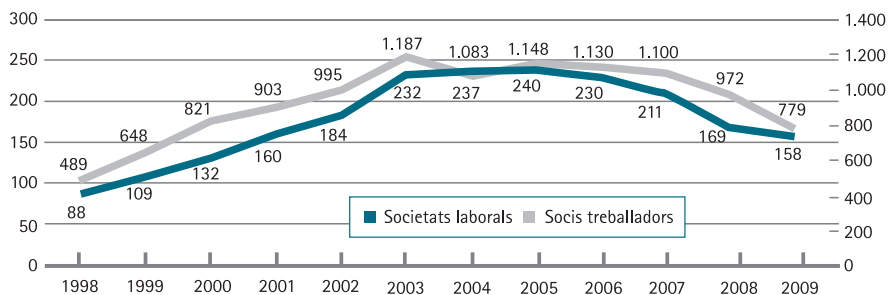
constituir-se en treballadors autònoms ha fomentat que nous emprenedors s'adhereixin al nou estatut, així com també treballadors de societats laborals, fet que ha generat aquesta disminució. Idèntic efecte s'observa a tot l'Estat: els anys 2007-2009 les taxes són de decreixement, tant pel que fa a les societats com als socis, i les Illes mostren unes mitjanes més negatives pel que fa als socis. (Vegeu el quadre I-108.)

L'evolució en el període 1998-2009 de les societats laborals indica una evolució descendent en els darrers quatre anys que és conseqüència del major nombre de baixes, que supera la creació de noves societats. (Vegeu el gràfic I-40.)

QUADRE I-108. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES SOCIETATS LABORALS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL (2007-2009)			
ILLES BALEARS	2007	2008	2009
total societats	211	169	158
societats registrades	29	11	11
total socis treballadors	1.100	972	779
% inc. interanual societats laborals	-8,3	-19,9	-6,5
% inc. interanual socis	-2,7	-11,6	-19,9
CONJUNT DE L'ESTAT	2007	2008	2009
total societats	19.737	17.650	15.679
societats registrades	2.341	1.514	1.225
total socis treballadors	124.784	101.331	88.241
% inc. interanual societats laborals	-2,6	-10,6	-11,2
% inc. interanual socis	-4,2	-18,8	-12,9
CONJUNT DE L'ESTAT	2007	2008	2009
de societats laborals	1,07	0,96	1,01
de societats lab. registrades	1,24	0,73	0,90
de socis treballadors	0,88	0,96	0,88

Font: Ministeri de Treball. Secretaria General d'Ocupació. Direcció General d'Economia Social, Treball Autònom i Responsabilitat Social de les Empreses. Elaboració pròpia.

Gràfic I-40
**Societats laborals i socis treballadors a les societats laborals.
 Illes Balears (1998-2009)**

Font: Elaboració pròpia.

Les societats laborals de les Illes suposen l'1,01% del total d'Espanya, i la seva mitjana de treballadors és de 4,9 per empresa. (Vegeu el quadre AI-141.)

Pel que fa a la distribució sectorial d'activitats (CNAE-2009), el 24,5% es dediquen a activitats de comerç i hoteleria, el 22% són empreses relacionades amb la construcció, mentre que el 18% es dediquen a serveis professionals i el 13,2% a l'educació, la sanitat i els serveis socials. La resta, el 22,3%, es reparteixen entre les activitats agràries, els transports, la cultura i altres serveis.

Les tipologies de les societats creades en els darrers deu anys han estat el 71% de serveis, el 17% de construcció, l'11% industrials i l'1% agràries.

Durant l'exercici del 2009 el nivell d'associació de les empreses laborals s'ha incrementat el 14,6%. AELIB, l'Associació d'Empreses Laborals de les Illes Balears, agrupa el 29,7% de totes les societats laborals de les Illes, que suposa el 30,8% dels socis treballadors. (Vegeu el quadre AI-142.)

16.1.3. CONFRARIES DE PESCADORS

Des de l'any 2008, les confraries de pescadors, a través de la Federació Nacional de Confraries de Pescadors, han passat a formar part de la CEPES (Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social).

Les confraries de pescadors són institucions de participació democràtica sense ànim de lucre que vertebraren el sector pesquer. Amb la concurrència conjunta d'armadors i pescadors es busca la consecució dels interessos de tots. A les Balears hi ha en total 16 confraries, 10 a l'illa de Mallorca, 3 a Menorca, 2 a Eivissa i 1 a Formentera. Totes estan integrades dins la Federació Balear de Confraries de Pescadors.

El sector pesquer de les Illes, constituït majoritàriament per les confraries, durant l'any 2009 ha donat ocupació a 807 persones, enfront de les 818 de l'any anterior (-1,3%). El volum de vendes també disminuï el -7%, tot i que el volum de captures ha augmentat el 2,5%. (Vegeu el quadre AI-143.)

Seguint el procés d'adequació i renovació de la flota que va començar fa uns anys, s'observa una reducció del nombre dels vaixells, que ha passat de 367 l'any 2008 a 361, l'any 2009. Aquesta adequació es fa palesa en les diverses tipologies d'embarcacions de la flota. Així, s'han reduït 4 d'arts menors, 1 d'encerclament, i 1 d'arrossegament.

16.1.4. OCUPACIÓ REGISTRADA

La població ocupada per les cooperatives i les societats laborals ha estat de 3.614 persones durant l'exercici 2009, front les 3.958 de l'any anterior. El decreixement de les societats laborals, tal com s'ha indicat, provoca aquest accentuat descens. La participació en el total de la població ocupada a les Balears suposa el 7,81 per mil, taxa gairebé igual a la registrada l'any anterior, el 8 per mil. A Espanya, la participació de l'economia social en el total suposa el 20,7 per mil, i manté també valors semblants interanuals.

L'evolució en el període 1997-2009 dels productors de mercat de l'economia social ha mantingut una tendència creixent i constant fins al present exercici, en el qual es romp aquesta tendència. Tot i això, en aquests darrers 12 anys, l'ocupació s'ha multiplicat per 1,6. (Vegeu el gràfic AI-104.)

D'altra banda, les xifres comparades de l'ocupació de l'economia social i el conjunt de l'economia balear, així com també del total de l'economia espanyola des de l'any 1997 es mostren en el quadre AI-145.

16.2.

INSTITUCIONS FINANCERES SOCIALS

En aquest apartat s'inclouen institucions i també iniciatives financeres que han sorgit d'algunes entitats amb un definit sentit social, amb vocació solidària i a favor del medi ambient, amb l'objectiu de contribuir al benestar dels ciutadans més desfavorits. També s'hi incorpora l'obra social de les caixes d'estalvi.

16.2.1. L'ESTALVI ÈTIC

Enguany fa deu anys d'aquesta experiència de finances ètiques, que no ha deixat de créixer. Per tant, s'ha confirmat la consolidació d'aquesta experiència pionera a l'Estat espanyol de banca ètica. L'any 2009, el saldo de dipòsits ha tingut un important increment del 16,2%, percentatge que suposa 16,5 milions d'euros. També han tingut un increment destacat el nombre de llibretes (12,7%) i els comptes corrents (20,15%), en xifres absolutes, 550 més. En total, els titulars, persones físiques i jurídiques, són 5.447. El dipòsit mitjà és de 4.070 euros, i augmenta el 0,44% en relació amb l'any anterior. Les donacions del 50% dels interessos dels impositors i altres donacions han suposat 158,8 milers d'euros.

Tot i la crisi econòmica actual, els finançaments formalitzats, 11 dins l'exercici, han ascendit a 1,6 milions d'euros, i han augmentat més del doble respecte de l'any anterior. L'índex de morositat registrat fou del 0,84%, semblant als valors de l'any 2008, que varen ser del 0,74%.

El Comitè Ètic ha concedit 55 subvencions del fons de donacions per un import total de 118,65 milers d'euros, xifra que suposa una disminució del -18,7%, a causa de la baixada del tipus d'interès. Alhora, també s'ha constituït un fons per a 84 microcrèdits a El Salvador d'un import de 10,2 milers d'euros. (Vegeu el quadre AI-145.)

16.2.2. MONT DE PIETAT DE LES BALEARS

Aquesta institució té com a objectiu facilitar préstecs pignoratius a persones amb pocs recursos que no disposen de solvència suficient per poder obtenir préstecs amb garanties personals. És una institució que depèn de la Fundació Sa Nostra de la Caixa de Balears, que du aquesta obra de caire social.

Durant l'any 2009, el Mont de Pietat ha tingut una disminució destacada en l'import dels préstecs concedits (-34,8%), que suposen, en total, 3.652 milers d'euros enfront dels 5.597 milers d'euros de l'any anterior. L'import mitjà per préstec s'ha situat en 269,4 euros, mentre que el 2008 va ser de 394,4 per préstec. També el nombre de crèdits en vigor s'ha reduït el -4,5%. Davant els creixements de l'any anterior, en el present exercici les magnituds han mantingut una sensible contracció. (Vegeu el quadre AI-146.)

16.2.3. CAIXA RURAL

La UNACC (Unió Nacional de Cooperatives de Crèdit) agrupa 76 caixes rurals

i 5 caixes populars i professionals. A les Balears, l'única cooperativa de crèdit que hi ha és la Caixa Rural, que ajuda a finançar el sector agrari i ramader des del model de banca cooperativa, que es basa en regles democràtiques i que centra la seva activitat en una banca minorista dirigida a les petites empreses.

Durant l'any 2009, el nombre de socis han continuat creixent (el 4,1%) i han augmentat els socis que sol·licitaren finançament, 2.440, l'1,1% més que l'any anterior. Els crèdits que s'han concedit, 106,9 milions d'euros, representen una disminució del -9,6% i la mitjana per operació ha disminuït el 10,6%. (Vegeu el quadre AI-147.)

16.2.4. L'OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI

Els beneficis de les caixes d'estalvis, una vegada dotats els fons de reserva obligatoris i voluntaris han de ser destinats a l'obra social, que necessàriament haurà de revertir a la societat mitjançant iniciatives o projectes assistencials, culturals, científics, etc., per contribuir al desenvolupament local del lloc on estan ubicades. En conjunt, durant l'exercici 2009, els recursos invertits en les diverses àrees han estat 29.551 milers d'euros, enfront dels 32.232 milers d'euros de l'any anterior, fet que suposa una disminució del -8,3%, el primer any des de l'any 2004 en què s'observa una taxa negativa interanual. (Vegeu el quadre AI-148.)

16.3.

ASSEGURADORS D'ECONOMIA SOCIAL

Les empreses asseguradores de l'economia social, les mútues no integrades en els sistemes de la Seguretat Social i les mutualitats de previsió social, constitueixen l'apartat d'asseguradors de l'economia social.

16.3.1. EMPRESES ASSEGURADORES

En el transcurs de l'exercici analitzat, s'ha mantingut l'import de les primes per un total de 502,7 milers d'euros, que ha representat un increment de l'1,7%. El nombre de pòlisses, 2.234, disminueix l'–1,4%, tot i la reducció important del nombre de clients del –36,4%. (Vegeu el quadre AI-149.)

16.3.2. MÚTUES I MUTUALITATS

Les mutualitats de previsió social es diferencien de la resta d'entitats asseguradores per no tenir ànim de lucre, prioritzen les persones per sobre del capital, són de participació democràtica i tenen l'objectiu de complementar les prestacions de la Seguretat Social pública. La Confederació Espanyola de Mutualitats té un total de 403 mutualitats associades.

La publicació del manual europeu sobre els comptes satèl·lit de l'economia social el 2007 ha unificat el marc de referència per a les entitats i les empreses de l'economia social a Europa. Les mútues i les mutualitats constitueixen el segon gran agent empresarial després de les cooperatives,

encara que caldrà excloure les mútues integrades en els sistemes de la Seguretat Social, les d'afiliació obligatòria i les que són controlades per empreses que no pertanyen a l'economia social. Aquesta informació no figura elaborada per a les Illes, segons diverses fonts consultades.

16.4.

INICIATIVES DE RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA

La Unió Europea, des de l'any 2001, impulsa els continguts del Llibre blanc de la responsabilitat social corporativa i que es basen en l'acció social, la protecció del medi ambient i el respecte dels drets humans en les actuacions empresarials.

Un any més, en aquest apartat, s'inclouen les iniciatives d'empreses i d'entitats a les Illes que ja han començat a preveure, per al seu àmbit d'actuació, preocupacions socials i mediambientals en les seves operacions comercials i també en les relacions amb els seus interlocutors. El Centre per a la Gestió Ètica de l'Empresa (Eticentre), que té el suport de la xarxa Reas, té com a finalitat que les empreses i les entitats associades emprin criteris ètics i de responsabilitat social empresarial en les seves actuacions. L'any 2009 s'han incorporat 4 noves empreses, que són en total 32 empreses i entitats associades, dues més que l'any anterior, amb un volum de facturació global que es xifra en 53.114 milers d'euros, el –20,3% menys respecte de l'exercici anterior. El nombre d'empleats (744) experimenten una reducció del –6,1%. El socis

(64) suposen 1 més que el període anterior.

La tipologia de les empreses i les entitats que integren Eticentre és: 19 societats limitades, 5 societats anònimes, 1 caixa d'esparis, 1 fundació, 1 societat agrària de transformació, 4 autònoms i 1 associació.

Forética és l'altra iniciativa de responsabilitat social corporativa d'àmbit estatal i sense ànim de lucre. Es dedica a fomentar polítiques de gestió ètica i socialment responsables i a promoure sistemes de gestió verificables, i té empreses associades a les Illes. L'any 2009 té 215 empreses adherides a Espanya, quatre de les quals són de les Balears. Tenen en el conjunt de l'Estat 54 entitats certificades amb SGE-21, i una d'aquestes correspon a una empresa de les Illes. (Vegeu el quadre AI-150.)

d'Organitzacions d'Iniciativa Social, a les Illes hi hauria inscrites 227 fundacions privades de diverses finalitats. Així mateix, cal observar que l'Associació Espanyola de Fundacions, que agrupa 1.045 fundacions de tot l'Estat, té inscrites 25 fundacions de les Balears.

La inclusió dins l'àmbit de l'economia social i solidària d'aquestes organitzacions, implica tenir els seus requisits diferencials propis, és a dir: a) independència dels poders públics i autonomia de gestió; b) primàcia de les persones per sobre el capital; c) control democràtic de la gestió; d) adhesió voluntària i oberta, i e) conjunció dels interessos dels seus membres a l'interès general. En el àmbit de l'economia solidària de les Illes, l'any 2009, hi havia 8 fundacions d'alta que complien amb aquests requisits.

16.5.

FUNDACIONS

Les fundacions, d'acord amb la seva definició legal, són organitzacions patrimonials sense ànim de lucre i amb finalitats d'interès general. Dins la classificació internacional del manual de les Nacions Unides d'institucions sense fins lucratiu, s'estableixen 12 grups d'acord amb els seus objectius. Les fundacions figuren dins els comptes satèl·lit de l'economia social europea com a productors de no mercat privats, juntament amb les associacions.

Per l'any 2009 no hi ha informació disponible del registre únic de fundacions de la Conselleria de Presidència. No obstant això, i segons les dades de l'Observatori

16.6.

PRODUCTORS DE NO MERCAT

En aquest apartat s'inclouen les diverses iniciatives de l'economia solidària presents a les Illes que no tenen finalitat lucrativa, prioritzant objectius socials sense pretensions de competència. Alhora, cal dir que en cap cas no s'exclou l'obtenció de beneficis, ja que és condició imprescindible per a la viabilitat i la continuïtat, tot i que per la funció de suplència a les administracions públiques i pel valor afegit social que incorporen als seus serveis i productes marquen la diferència amb la resta de productors de mercat.

En aquest àmbit s'analitzen quatre tipus d'iniciatives productives de l'economia solidària: 1) comerç just i botigues solidàries,

2) mediambientals i d'inserció sociolaboral, 3) iniciatives laborals de persones amb discapacitats i 4) les empreses d'inserció. En conjunt, són 52 entitats, una més que l'any anterior, a causa de la constitució de la primera empresa d'inserció de les Illes, concretament a Menorca.

Durant l'any 2009 donaren ocupació a 2.631 treballadors, xifra que suposa una reducció del -4,6%, amb tota seguretat a conseqüència de la situació que viu l'economia. En canvi, el nombre de socis i voluntaris (2.538) va experimentar un creixement del 21,7%, i les persones beneficiaris d'aquests serveis foren 25.899, que augmentaren el 20,6%, motivats per les necessitats creixents de serveis socials. Pel que fa als ingressos totals d'aquestes entitats, experimenten, en conjunt, un increment de l'1,5%, menor al que tingueren l'any anterior, un 5,1%. I els ingressos propis augmentaren l'1,9%, enfront del 3,4 de l'any 2008. Si s'observa l'indicador d'autonomia financera (ingressos propis/ingressos

total), aquest se situa en el 69,3%, enfront del 65,5% de l'any passat, percentatge que millora 3,8 punts. Així, mentre que els ingressos per subvencions han disminuït lleugerament (-1,1%), els propis s'incrementen el 17,6%. En tot cas, aquest indicador s'ha corregit de la forta dispersió que provoquen algunes entitats, que el situaria globalment al voltant del 85,5%, però desvirtuaria la realitat financera d'aquestes entitats. (Vegeu el quadre I-109.)

L'economia solidària classificada d'acord amb la personalitat jurídica de les empreses i les entitats que la formen, dona el perfil següent: 23 associacions, 16 societats limitades, 8 fundacions, 4 societats anònimes, 2 cooperatives i 1 societat limitada laboral.

16.6.1. INICIATIVES DE COMERÇ JUST I BOTIGUES SOLIDÀRIES

Aquestes iniciatives fan possible que els productors dels països del sud puguin accedir als mercats del nord amb un valor

QUADRE I-109. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES INICIATIVES PRODUCTIVES DE L'ECONOMIA SOLIDÀRIA (2007-2009)

	2007	2008	2009	% increment 09/08
Ingressos totals (milers d'euros)	117.609	122.461	124.270	1,5
Ingressos propis	101.870	104.199	106.211	1,9
% ingressos propis s/ ingressos totals	86,6	85,1	85,5	
% ingressos propis s/ ingressos totals homogeneitzats	65,6	65,5	69,3	
Nre. treballadors	2.473	2.759	2.631	-4,6
Nre. entitats		51	52	
Nre. voluntaris i socis	2.090	2.086	2.538	21,7
nº beneficiaris	17.910	21.481	25.899	20,6

Font: Memòries i informacions de les entitats.

afegit social que té com a components sous justs, qualitat i tecnologies no perjudicials amb el medi ambient. La importació es du a terme al marge de les cadenes de distribució. Des del 2006, any en què estan incorporades la majoria de botigues, les xifres varen creixent de manera constant. S'ha de recordar que aquestes iniciatives tenen un gran nombre de voluntaris i socis que les fan factibles. La majoria estan integrades en la Coordinadora Estatal d'Organitzacions de Comerç Just. (Vegeu el quadre AI-151.)

16.6.2. INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Són iniciatives que duen a terme projectes de caire productiu, com és ara: recuperació de roba de segona mà, fabricació de mobles amb fusta recuperada, restauració de joguines, emmarcat de quadres, treballs de neteja, jardineria, recollida i tractament residus sòlids, etc. Permeten crear ocupació i enllestir processos d'inserció per a persones en situació molt precària i en risc de marginació. Durant l'any 2009, s'observa un notable increment dels beneficiaris d'aquests projectes, així com també s'incrementen els socis i els voluntaris. (Vegeu el quadre AI-152.)

16.6.3. INICIATIVES LABORALS D'INTEGRACIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITATS

Els centres especials d'ocupació (CEE) constitueixen els instruments més importants de la inserció laboral de persones amb discapacitat. De fet, són empreses que actuen en el mercat i que, com a mínim, el 70% de la seva plantilla està formada per perso-

nes amb discapacitat que duen a terme treball productiu i remunerat. L'Administració pública té establerts programes d'ajudes per a la creació i el manteniment de llocs de feina estables. Els CEE previstos com a productors de no mercat són els que formen el conjunt d'aquestes iniciatives, i a les Illes n'hi ha 30 que donen feina a 2.523 treballadors beneficiaris. La forma jurídica d'aquestes entitats és diversa: des de societats limitades, societats unipersonals fins a fundacions, i abasten diversos sectors. A part d'aquestes iniciatives, l'Organització de Cecs Espanyols, amb implantació a les Illes, és la més destacada tant per l'ocupació generada com pel volum d'ingressos que genera. (Vegeu el quadre AI-153.)

16.6.4. EMPRESES D'INSERCIÓ

La Llei 44/2007, de 13 desembre, regula el règim de les empreses d'inserció i les defineix com aquella societat mercantil o cooperativa, legalment constituïda que està qualificada pels organismes autonòmics, que du a terme una activitat econòmica de producció de béns i serveis amb l'objectiu social d'integrar i formar laboralment persones en situació d'exclusió com a trànsit a una ocupació ordinària. Aquestes entitats han de ser promogudes per entitats sense ànim de lucre, associacions i fundacions que tinguin objectius d'inserció social. Les administracions públiques arbitren les mesures tant de control com d'ajuts econòmics per fomentar aquestes empreses.

A Menorca, l'any 2009, s'ha constituït la primera empresa d'inserció (SLU) de les Illes, promoguda per Càritas Menorca i que es dedica al tractament integral de residus

voluminosos. Ha generat durant aquest exercici 241 milers d'euros i ha ocupat 13 persones, 5 en procés d'inserció. La falta del desplegament d'aquesta Llei, ja en vigor, i la falta de la preceptiva dotació econòmica per part de l'Administració, ha impedit inscriure i posar en marxa diverses iniciatives ja programades.

16.6.5. XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS)

La xarxa Reas (Red de Economía Alternativa y Solidaria) és una associació sense ànim de lucre, de caràcter nacional que és present en deu comunitats autònomes i, a la vegada, inclou altres entitats: AERESS, associació de recuperadors de residus sòlids urbans; RUFAS, útils financers alternatius, i FIARE, banca ètica.

Reas-Balears, a la vegada, agrupa a les Illes onze entitats que ocupen 1.069 treballadors, 1.152 voluntaris i 18.640 beneficiaris del total de l'economia solidària. Durant l'exercici 2009 impulsà diversos programes socials: promoció de l'RSE, col·labora en el projecte Incorpora de l'Obra Social la Caixa, fomenta i assessora projectes per noves empreses d'inserció, entre d'altres.

16.7.

INICIATIVES DE CARÀCTER HUMANITARI

En aquest apartat analitzam la Creu Roja i els Fons de Cooperació i Solidaritat.

16.7.1. LA CREU ROJA

La Creu Roja Espanyola, des dels seus inicis, ha anat adaptant-se a les noves necessitats socials sorgides. A les Illes va desenvolupant diversos programes, des de la cooperació amb el tercer món fins a l'ajuda a persones indigents. Promociona la formació dels seus voluntaris com una eina clau de la seva dinàmica d'actuació. En l'exercici 2009 la xifra d'ingressos fou de 20.403 milers d'euros, pràcticament igual a la de l'any anterior. La plantilla, 615 persones, ha disminuït un -2,3%. Els voluntaris han augmentat el 19,5%, i han arribat a 3.795. També, els socis s'han incrementat l'11%. Finalment, els beneficiaris (272.204), inclosos els usuaris de l'hospital, han experimentat un creixement del 7,5%. (Vegeu el quadre AI-154.)

16.7.2. ELS FONS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT

Els tres Fons de Cooperació i Solidaritat l'any 2009 gestionaren a les Illes en conjunt 4.836 milers euros, l'1,7% menys que l'any anterior. Els Fons de Cooperació són entitats sense ànim de lucre constituïdes per la cooperació i el desenvolupament dels països del Sud i canalitzen les aportacions dels seus socis, ajuntaments i consells insulars i altres institucions i socis privats. Els projectes que duen a terme són per crear infraestructures (habitatges, sanitàries, etc.), així com projectes de capacitat i formació i també projectes per fomentar iniciatives de petits negocis mitjançant microcrèdits. Globalment, les xifres destinades als projectes de cooperació presenten una tendència creixent. (Vegeu el quadre AI-155.)